

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

תבא

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כט

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד אי"א עוסק בצ"צ באמונה

מסור ונתון לעשות צדקה וחסד

בעל מעשים ומרץ ורב פעלים

הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה

בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד

שגלוב

מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש

ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי"

לקרב את היהודים עולי רוסיה לאביהם שבשמים

ולהכניסם בבריתו של אאע"ה

המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון

הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים

ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'

השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך

ולחזוק כבוד רבני ליובאוויטש

זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה

נפטר בשם טוב

כ"א תמוז ה'תשס"ז

ת' נ' צ' ב' ה'

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

לגמרי ללא פגימה אפילו "כדי שתחגור בה הציפורן"⁸.

ב. שיעור הפגימה באבנים לאחר שנבנו – שונה

לאחר שתי הלכות אלו, ולאחר הדין של "אבן שנגע בה הברזל .. והבונה..."⁹, אומר הרמב"ם בהלכה בפני עצמה⁹: אבן שנפגמה או שנגע בה ברזל אחר שנבנית במזבח או בכבש, אותה האבן פסולה והשאר כשירות.

מכך שגם כאן אין הרמב"ם מציין שיעור, ובמיוחד שדין זה נכתב לאחר הפסקה על ידי הדין של "אבני היכל ועזרות שנפגמו..."¹⁰, אשר, לפי המפרשים הנ"ל, שיעור הפגימה באבנים אלו שונה מהשיעור הקודם, מובן, שגם באבן מזבח לאחר שנבנתה במזבח, לא חל שיעור הפגימה של "כדי שתחגור..."¹¹.

ואף-על-פי שבפשוט ניתן היה להבין, שהשיעור בהלכה זו זהה לשיעור שבהלכה הראשונה, שבה מפרט הרמב"ם את השיעור "כל אבן שנפגמה כדי שתחגור... פסולה לכבש ולמזבח" – יש לומר, שיש הבדל בין האבנים המיועדות לבנין המזבח לבין האבנים – לאחר שנבנו בו:

מאחר שהפסול של פגימה נלמד, כדברי הרמב"ם, מן הפסוק "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'", העוסק בבנין המזבח¹⁰, יש מקום לומר שלאחר שנבנה המזבח, שיעור הפגימה הוא שונה¹¹.

(8) אמנם מתוס' שם בסופו (ובסוכה מט, א סד"ה שכל; זכחים נד, ב סד"ה אבנים) משמע, דגם באבני ביהמ"ק פסול בחגירת הצפורן – ראה שירי קרבן לירושלמי סוטה פ"ט ה"ג שהקשה על הפר"ח הנ"ל. וראה מנ"ח מצוה צה בתחלתה מש"כ בדעת הרמב"ם. אבל כדברי הפר"ח (במים חיים) כתב גם במהר"י קורקוס על הרמב"ם כאן (נדפס מכת"י ברמב"ם הוצאת שוליונגער נ"י. תש"ז, ובספר בפ"ע נ"י. תשל"ג).

(9) הט"ו.
 (10) ראה רמב"ן שהובא לקמן בפנים.
 (11) להעיר מהפירוש במפרשים (פי' הא' בח' היעב"ץ להל' ביהמ"ח כאן הט"ו). צפ"ע תרומות ד, ג. השלמה ית, א נעתקו בצפ"ע המלוקט להל' ביהמ"ח (כאן) בדברי הרמב"ם כאן, דוח שרק אותה האבן פסולה והשאר כשירות

א. "אבן שנפגמה..."

בהלכות בית הבחירה¹ אומר הרמב"ם: "כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח שנאמר² אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'". ומסיים בהלכה זו: "וכן אבני ההיכל והעזרות שלימות היו".

לאחר מכן כותב הרמב"ם³: אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנפגמו פסולין ואין להן פדיון... (ורק לאחר מכן הוא כותב את הדין של פגימה באבן לאחר שנבנתה במזבח, כפי שיוסבר להלן בסעיף ב').

בפשוט לומדים, שגם באבני היכל ועזרות שנפגמו, שיעור פגימתן הוא "כדי שתחגור בה הציפורן", בדיוק כפי שנקבע בהלכה הקודמת לגבי אבן שנפגמה אשר פסולה לבנין הכבש והמזבח. והרמב"ם אינו מציין שיעור זה בהלכה זו, מפני שהדברים באים בהמשך להלכה שלפניה, ואם כן, אין צורך לחזור ולציין את השיעור שוב.

אך יש מפרשים⁴ שמדייקים באופן שונה: מכך שלגבי אבני ההיכל והעזרות מציין הרמב"ם רק "שלימות היו", ואינו מציין בהלכה שלאחר מכן את השיעור של חגירת הציפורן (ובתחילת דבריו כתב במפורש ששיעור הפגימה באבן (כדי שתחגור...) פסולה רק לכבש ולמזבח) מוכח, שלגביהן אין קיים השיעור של חגירת הציפורן⁵.

ולכך מובאת הוכחה: לגבי אבני בית המקדש נאמר במפורש⁶, שהן סותרות על ידי השמיר – וב"תוספות"⁷ מבואר, שעל ידי השמיר אין האבנים יכולות להיעשות חלקות

(1) פ"א הי"ד.
 (2) פרשתנו כו, ו.
 (3) הלכה טו.
 (4) מים חיים (להפ"ח) על הרמב"ם כאן.
 (5) וממשיך (הפר"ח): ולא נתבאר בתלמוד כמה שיעור פגימתן ולפיכך לא הוכירו הרב.
 (6) גיטין סה, א"ב. סוטה מה, ב.
 (7) ד"ה וכמה – חולין יח, א (וש"ג) – הובא בכס"מ לרמב"ם הל' ביהמ"ח כאן (וראה חידושים וביאורים מהיעב"ץ לרמב"ם שם פ"א הי"ג).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש

לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובת: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

סוברים שמדובר) בשעת בנין. לכך נאמר עליו:

וכיון שהרמב"ם (כאן – בהלכות בית הבחירה) אינו לומד זאת מפסוק זה¹⁹, הרי בפשטות יש לומר, כדלעיל, שגם לגבי האבנים לאחר שנבנו במזבח, המקור לפסול הפגימה הוא מן הפסוק²⁰. "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'", המופיע בהלכה הקודמת²¹.

ואם כך, שבה הקושיה ומתעוררת: מדוע אין הרמב"ם מציין כאן שיעור זה, "אבן שנפגמה כשיעור זה", וכדומה²²,

שמכך ניתן ללמוד שכאן אין מדובר באותו שיעור?

ד. משמעות השיעור "כל שהוא"

ויש לומר, שהרי ידוע, שגם לגבי השיעור "כדי שתחגור בה הציפורן" לגבי סכין של שחיטה, יש מחלוקת ודעות שונות²³ בגודל השיעור, עד שיש אומרים, שהשיעור של חגירת הציפורן הוא אפילו פגימה כלשהי,

אבל אפילו לפי הדעות²⁴ המפרשות את דברי הרמב"ם, שזהו השיעור הקטן ביותר,

אמנם, בגמרא¹² מופיע השיעור "כדי שתחגור בה הציפורן" לגבי "פגימת המזבח", אשר בפשטות מדובר על אבני המזבח לאחר שנבנו במזבח¹³,

אבל מעצם העובדה שהרמב"ם משנה כאן מלשון הגמרא, למרות שבדרך כלל הוא מצטט את דיני הגמרא "כצורתם וכלשונם"¹⁴, והוא כותב את השיעור של פסול הפגימה "כדי שתחגור בה הציפורן" דוקא בקשר לבנין הכבש והמזבח, לפי הפסוק "אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'" – ולא קבע את הדינים באופן שהשיעור של חגירת הציפורן יכלול במפורש¹⁵ גם את האבנים לאחר שנבנו במזבח, כבגמרא – מובן, שבאבנים אלו לא נאמר השיעור, לדעת הרמב"ם, של "כדי שתחגור בה הציפורן".

ג. בדברי הרמב"ם אין לימוד שונה

אך קשה לקבל הבדל זה בדעת הרמב"ם, שהמילים "אבנים שלימות תבנה" אמורות רק לגבי האבנים לבנין המזבח, שהרי הרמב"ם אינו מביא שום הוראה והוכחה אחרת לגבי פסול של אבן שנפגמה לאחר שנבנתה במזבח.

– הרמב"ם¹⁶ אומר, שאכן לגבי אבני מזבח לאחר שנבנו במזבח יש לימוד אחר, וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך...¹⁷, וכי עליו אתה זבחה, אלא בזמן שהוא שלם, ולא בזמן שהוא חסר¹⁸, ובלשונו "דאי מאבנים שלימות, הוה אמינא הני מילי (=היינו

הוא דוקא כשנבנה בכשרות ונפגם אחר שנבנית במזבח, אבל בנאו מתחלה אפילו באבן אחת פגומה (שבהלכה יד) כולו נפסל כיון שנעשה בפסול.

(12) חולין יז, סע"ב ואילך.
(13) פרש"י חולין שם בסוף העמוד. וברג"מ חולין שם (יח, רע"א): כדי פגימת המזבח שאם ה' מזבח פגום נפסל מלהקריב עליו. וראה להלן בפנים (מרמב"ן) ובהערה 20.
(14) יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ה. וש"נ.

(15) ובפרט שהפסיק ביניהם באבני היכל ועורות אשר (לפי המפרשים הנ"ל) שיעורם שונה, וכנ"ל סעיף א.

(16) חולין שם סד"ה וכולן פגימתן (ו"מ"). וראה גם ריטב"א חולין שם (יח, רע"א סד"ה כד).

(17) יתרו כ, כא.

(18) לשון רש"י חולין שם יז, סע"ב – מזבחים נט, א (כמ"ש רש"י).

(19) והביאו (הא דובח"ש שם) רק בהל' פסולי המוקדשין (פ"ג הכ"ב – נעתק לקמן סוס"ו) לגבי הפסול דקדשים "שהיו שם שחוטין".

(20) וכפשטות דברי רש"י חולין (יח, רע"א), הובא בתוס' סוכה מט, א רד"ה שכל – בתחלתו. וכהפ"י ברמב"ן שם. ח' הרשב"א חולין שם ד"ה פגימת. וראה גם תוס' חולין יז, ב. פי' הרא"ש מדות פ"ג מ"ד. ריטב"א חולין שם.

(21) ולהעיר ממאירי חולין שם שכתב הדרשה דאבנים שלימות לגבי הבנין ואח"כ ממשין, ואף אם נפגמה בשיעור זה אחר הבנין נפסל".

(22) ודוחק גדול לומר, שלא הוצרך לומר כאן שיעור הפגימה (הפוסלת) – כי החידוש בהלכה זו הוא (לא ד, אותה האבן פסולה) – שזה מובן מאליו מהלכה יד – כ"א) רק ד, "השאר כשרות" (וראה בהגמ"ל לעיל הערה 11) – כי מפשטות לשון הרמב"ם משמע שבה להודיע גם דין זה ד, אותה האבן פסולה".

(23) ראה ראשונים לחולין שם. נ"כ הטושו"ע יו"ד סי"ח ס"ב. וראה בפרטיות קו"א לטו"ע אדה"ו יו"ד שם. שו"ת הצי"צ יו"ד סט"ו ובפסקי דינים מא, ב ואילך (הגמ"ל עה"ג בשו"ע שם).

(24) ראה דרישה (סק"א) ופר"ח (השלם – סק"ה) יו"ד שם. פמ"ג (משב"ו) שם סק"ב. פלתי סק"א. וראה שו"ת צ"צ שם.

לעילוי נשמת

ר' ישראל דוד ב"ר לייב ע"ה ציקמאן

נפטר ביום י"ד אלול ה'תשמ"ה

וזוגתו מרת רחל בת ר' פינחס ע"ה ציקמאן

נפטרה ביום כ"א טבת ה'תנשא"א

ר' יצחק אהרן ב"ר וואלף ע"ה ספיוואק

נפטר ביום כ"ו ניסן ה'תשמ"ט

וזוגתו מרת חנה בת ר' דוד הכהן ע"ה ספיוואק

נפטרה ביום ח"י מ"ח ה'תשס"ד

ר' שמואל מאיר ב"ר ישראל דוד ע"ה ציקמאן

נפטר ביום י"א תשרי ה'תשס"ב

וזוגתו מרת דינה רייזעל בת ר' יצחק אהרן ע"ה ציקמאן

נפטרה ביום כ"ה שבט ה'תשמ"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י נכדם ובנם

הרה"ת ר' אהרן וואלף וזוגתו מרת פולינה

ומשפחתם שיחיו ציקמאן

„כל שהוא“²⁵, אף-על-פי-כן, מכך שאין הרמב"ם משתמש כאן בביטוי „כל שהוא“²⁶ וכדומה, אלא „כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה“, מובן, שכוונת הרמב"ם היא לדייק, שיש כאן שיעור וגודל מסויים²⁷.

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: השיעור של „כל שהוא“ מופיע בדברי הרמב"ם מספר פעמים, ולדוגמא: „יין שנתנסך לעכו"ם אסור בהנייה, והשותה ממנו כל שהוא לוקה .. וכן האוכל כל שהוא מתקרובת עכו"ם מבשר או מפירות אפילו מים ומלח, האוכל מהן כל שהוא לוקה“²⁸. וכן אומר הרמב"ם בהלכות עבודה זרה לגבי עבודה זרה²⁹ ולגבי שלל של עיר הנדחת³⁰.

הגאון הרזוגוטשובי³¹ מוסיף ומציין לדברי הרמב"ם בהלכות שבת³², ששם מפרט הרמב"ם מספר דברים שאיסור הוצאה שלהם הוא „בכל שהוא“³³.

אמנם, לכאורה, יש הבדל ביניהם, שכדי להבינו יש להקדים ולבאר שאת המשמעות של איסור „כל שהוא“ ניתן לפרש בשני אופנים: (א) זהו שיעור באיסור המסויים – ישנם איסורים ששיעורם בגרירת, בכזית וכדומה, ויש איסורים ששיעורם האיסור בהם הוא „בכל שהוא“.

(ב) זהו איסור שאין לו שיעור, ולכן האיסור הוא „בכל שהוא“ – אין לאיסור זה שיעור כלל³⁴.

ה. כמות שיש לה משמעות, או איסור ללא שיעור

וזהו ההבדל בין משמעות המושג „כל שהוא“ לגבי איסור הוצאה בשבת, לבין משמעותו באיסור עבודה זרה:

לגבי איסור הוצאה בשבת, שלאיסור הוצאה יש בדרך כלל שיעור, מובן, שדברים אלו שאיסורם הוא „בכל שהוא“, הרי זה משום שאצלם „כל שהוא“ הוא שיעור בעל משמעות – שגם כמות של „כל שהוא“ מדברים אלו היא חשובה, כגון „פלפל כל שהוא, עיטרן כל שהוא, ריח טוב כל שהוא...“³⁵, או מפני ש„מצניעים אותם לגניזה“³⁵ – בני אדם מחשיבים ושומרים מדברים אלו גם כמות קטנה של „כל שהוא“.

אך לא כך לגבי עיר הנדחת, וכן לגבי עבודה זרה בכלל, שעל כך נאמר³⁶, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם³⁷, שאיסור „כל שהוא“ אינו מפני ש„כל שהוא“ הוא גודל משמעותי, אלא משום שבאיסור עבודה זרה אין כלל שיעור – „מאומה“ כדברי הרמב"ם³⁸: כיון שאיסור זה משום עבודת כוכבים הוא, אין לו שיעור, ונאמר בעבודת כוכבים, ולא ידבק בידך מאומה מן החרם“.

ו. ב„אבן שנפגמה... אחר שנבנית במזבח“ – איסור הקשור לעבודה זרה

לפי זה יש לבאר גם את דברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה, ותחילה יש להקדים:

ידוע³⁹, שאין דרכו של הרמב"ם לומר במפורש דינים מיוחדים – חוץ ממספר

שהוא – גדרו להיפך: כל שהוא. ונפק"מ כשנפל מהתערוכה לתערוכה שני' וכו'. וראה פלוגתת הט"ו (יו"ד סצ"ב סקט"ו) והש"ך (נקודת הכסף שם). ועפ"ז אי"ז פלוגתא במציאות. וראה פמ"ג (משב"ז) שם. שו"ע אדה"ז או"ח סתמ"ז סט"ו. ואכ"מ.

(35) ל' הרמב"ם הל' שבת שם.
(36) ראה יג, יח. הובא ברמב"ם הל' מאכא"ס שם (ה"ב) כדלקמן בפנים (וכן בהל' ע"ז פ"ד שם).
(37) ראה ציוני מהר"ג על הרמב"ם הל' מאכא"ס שם (ה"א).
(38) הל' מאכא"ס שם ה"ב.
(39) ראה יד מלאכי שבהערה 14.

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל

נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל

נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל זוגתו מרת מלכה שיינדל

ומשפחתם שיחיו סטראל

אין דעם אַלעם קומט צו אַ לימוד מיוחד בנוגע צו דער גאולה, וואָס דאַרף קומען תיכף ומיד ממש (לויט אַלע סימנים) . . וויבאַלד אַז דאָס איז דער ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – וואָרום לויט אַלע סימנים האָט די גאולה שוין פון לאַנג געדאַרפט קומען – איז פאַרשטאַנדיק אַז דער „וענית ואמרת לפני ה' אלקיך“, ובפרט אין חודש אלול ווען „רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם“ – דאַרף זיין ספעציעל אַ בקשה (בקול רם) „עד מתי?!... זאָל שוין זיין די גאולה בפועל ממש!

(משיחות ש"פ תבוא, כ"א אלול תנש"א)

- (1) פרשתנו כו, ה.
- (2) לקו"ת פ' ראה לב, א.

... בכל הנ"ל נוסף לימוד מיוחד בנוגע לגאולה, שצריכה לבוא תיכף ומיד ממש (ע"פ כל הסימנים) ... כיון שזוהו ענין הכי עיקרי שהזמן גרמא – כי ע"פ כל הסימנים היתה הגאולה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב – מובן שה"וענית ואמרת לפני ה' אלוקיך", ובפרט בחודש אלול כאשר "רשאין כל מי שרוצה להקביל פניו והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם" – צריכה להיות בקשה מיוחדת (בקול רם) "עד מתי?!... שתבוא כבר הגאולה בפועל ממש!

מצומצם של מקומות, כיוצאים מן הכלל⁴⁰ שבהם הוא אומר „ויראה לי“ – אך במספר מקומות הוא משנה את לשונו ומנסח את דבריו באופן, שניתן ללמוד ממנו חידוש בדין מסויים.

וכך יש לומר בעניננו: בכך שהרמב"ם מדייק לומר את שיעור פגימת האבן „כדי שתחגור בה הציפורן“ דוקא לגבי בנין אבן במזבח ובכבש – בשונה מן הגמרא, כדלעיל, ולגבי האבן „אחר שנבנית במזבח“ אין הוא מוסיף „אבן שנפגמה כשיעור זה“ וכדומה, וגם בכך שהוא מציב בין שתי ההלכות העוסקות באבני המזבח את ההלכה של „אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו פסולין...“ –

הוא רומז ומדגיש שב„אבן שנפגמה... אחר שנבנית במזבח“ נוסף עוד פסול שאינו קשור לשיעור „כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה“, אלא הפסול הוא ב„כל שהוא“, במשמעות של המושג „כל שהוא“, כפי שהוסבר לעיל.

ההסבר להבדל זה הוא: בהלכות בית הבחירה אומר הרמב"ם בהלכה הבאה⁴¹ „הנותן אבן אחת מן המזבח או מכל ההיכל או מבין האולם ולמזבח דרך השחתה, לוקה, שנאמר⁴² ונתתם את מזבחותם... לא תעשון כן לה' אלקיכם“. וכיון שהאיסור קשור ומופיע בקשר לעבודה זרה

– וכפי שמדגיש הרמב"ם בהלכות יסודי התורה⁴³: „הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה מן המזבח או מן ההיכל או משאר העזרה, לוקה, שנאמר בעבודת כוכבים, כי את מזבחותם תתצון⁴⁴ וכתוב לא תעשון כן לה' אלקיכם“ –

(40) מאה פעמים ועוד כתב הרמב"ם בספרו „יראה לי“ (נסמנו במבוא לרמב"ם צילום דפוס רומי רמ ירושלים תשס"ו – ע' 1) שאינו בערך לרבות ההלכות שבספרו. ועוד ועיקר – בהנ"ל כולל גם מה שפסק והכריע בו, ובפנים מדובר ע"ד חידושי דינים.

(41) פ"א ה"ז.

(42) ראה יב, ג"ד.

(43) פ"ז ה"ז.

(44) תשא לד, יג (ועד"ו ואתחנן ו, ה). וצ"ע שאינו מביא הפסוק דראה – ובפרט שבהמשך ההלכה מביאו. וראה ספר המדע (ירושלים, תשכ"ד) מב' דפוסים, שהכוונה להפסוק דראה. ואכ"מ.

יוצא, שהאיסור חל גם כאשר „נותצים“ אפילו „כל שהוא“ מאבן אחת מן המזבח וכדומה, והנותן „כל שהוא“ הוא פוגם, אפילו „כל שהוא“, כדברי ה„אור החיים“⁴⁵: „שלא אמר בדיק אבן אחת, אלא שעושה בנתיצתו רושם בבנין“⁴⁶.

ז. הפגימה הקשורה באיסור עבודה זרה – ללא שיעור

לפי זה מובן ההבדל בין אבן שנפגמה לפני שנבנתה במזבח ובכבש, לבין אבן שנפגמה לאחר שנבנית במזבח או בכבש:

הפסול של אבן שנפגמה לפני בנייתה נובע מהציווי „אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'", שהאבנים צריכות להיות „שלימות“ בעת הבניה, ולכן נקבע לפגימה שיעור, בגודל הגורם לכך שהאבן תיחשב בגללו פגומה ובלתי „שלימה“⁴⁷, ושיעור זה הוא „כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה“.

לעומת זאת, אבן שנפגמה אחר שנבנית במזבח, כיון שהיא „מזבח ה'", ושייכת „לה' אלקיכם“, הרי אין הדבר קשור רק לחובה „אבנים שלימות תבנה את מזבח ה'“⁴⁸, אלא גם לענין נתיצת המזבח, הקשור לאיסור „לא תעשון כן (כפי שעושים למזבח של עבודה זרה) לה' אלקיכם“.

ולכן, כשם שלגבי עבודה זרה איסור זה חל ב„כל שהוא“, ללא שיעור, כדלעיל, כך גם הפגימה באבן שנבנית במזבח אינה מוגדרת בשיעור מסויים, ואפילו לא בשיעור הקטן ביותר „כדי שתחגור בה הציפורן“, אף לפי

(45) עה"ת ראה שם.

(46) הובא במנ"ח מצוה תלו (מה, ב). ובהמשך לזה מביא מ„תוס' מכות (כב, רע"א) שכתבו גבי עצי הקדש והשורף חייב אף שאינו שוה פרוטה ופשוט דה"ה אי"צ שום שיעור כלל דעל כל שהוא חייב בו דאיסורי ע"ז הוא בכ"ש ועו"נ לא תעשון וכו' וחייבים על כ"ש“.

(47) ולפ"ו משי"כ ברש"י חולין (הנ"ל הערה 20), באבנא כל דהוא כדכתיב אבנים שלימות“ (וראה רמב"ן, רשב"א וכו' שבהערה הנ"ל), אין הכוונה כל שהוא מוחס – שלא בגדר „שיעור“, כ"א „כל שהוא“ לגבי השיעור דטפת או כוית שבפגימת „סיד“ המבואר שם.

(48) שבוה הוא המדובר בחולין (בשיעור כדי שתחגור בה הציפורן).

הדעות שהכוונה היא ל"כל שהוא", אלא מדובר על כל פגימה באבן, ללא שום שיעור וגודל^{48*}, הרי "אותה האבן פסולה"⁴⁹.

לפי זה יש לומר, שגם לגבי "אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו" אין הרמב"ם מציין שיעור, לא מפני ששיעור פגימתן גדול מ"כדי שתהגור בה הציפורן", כדלעיל בסעיף א', אלא, להיפך, כיון שאבנים אלו נעשו חלק מן ההיכל והעזרות⁵⁰ – הרי איסור הפגימה אינו מוגבל בשיעור, אלא ב"כל שהוא"^{50*}.

אמנם, הלאו והמלקות לגבי נתיצת האבן נאמרו דוקא לגבי פעולת האדם: הנותן אבן אחת מן המזבח .. שנאמר .. לא תעשון כן לה' אלקיכם, ויותר מכך: דוקא "דרך השחתה" – אך בכל זאת, מובן, שגם נתיצה ופגימה הנגרמת ב"חפצא", כשלעצמה, שלא באמצעות פעולת ה"גברא" בדרך השחתה, דומה לאיסור ביטול עבודה זרה:

כשם שהמצוה "ונתצתם את מזבחותם..." אינה אמורה רק לגבי מעשה הניתוח של האדם, אלא גם לגבי עצם ביטול המציאות של

"מזבחותם", כך גם באיסור של "לא תעשון כן לה' אלקיכם", אמנם נאמרו הלאו והמלקות לגבי עשיית האדם, אך מהות האיסור כוללת ושוללת כל אופן של נתיצת האבן, שכל פרט מ"מזבח לה' אלקיך" לא ייתן ויתבטל.

ויש להוסיף על כך לפי דברי "צפנת פענח"⁵¹ לגבי מהות האיסור "לא תעשון כן לה' אלקיכם", שהחובה בכך אינה רק בהפקעת הקדושה⁵² מן האבן, אלא בכך שעל ידי זה נפסל המזבח, או שנגרם פגם בעזרה וכדומה⁵³ –

כך גם לגבי "אבן שנפגמה .. אחר שנבנית במזבח", ישנם שני הפרטים: הן הפקעת הקדושה מהאבן – "אותה האבן פסולה", והן ביטול קדושת המזבח לענין הקרבה⁵⁴, כפי שאומר הרמב"ם בהלכות פסולי המוקדשין⁵⁵ "שהרי אין שם מזבח לזרוק עליו ונאמר וזבחת עליו .. בתיקונו לא פגום"⁵⁶.

וכך גם לגבי "אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו" שבהלכה טו.

ה. בחירה חפשית – ללא שיעור

הענין של שיעור פגימת האבן לאחר שנבנית במזבח קשור גם לשמן של ההלכות – "בית הבחירה"⁵⁷.

המושג בית הבחירה הוא על שם "המוקם"

(51) הל' יסודי התורה שם. וראה גם מהד"ת לד, סע"ד. עד, ג. ועוד (נעתקו בצפע"נ המלוטס להל' ביהב"ח כאן).
(52) וראה מנ"ח שבהערה 46.
(53) ועיין בצפע"נ שם שעפ"נ מתרץ שינוי ל' הרמב"ם בין הל' יסודית שכתב, "הסותר" ומוסיף, "או משאר העורה", ובהל' ביהב"ח כ', "הנותן" ולא כתב, "מן העורה".
(54) ראה מאירי שבהערה 21, שמוסיף שם, "נפסל כלו".
(55) נסמן בהערה 19.
(56) ומטעם זה הוסיף הרמב"ם כאן בהט"ו, והשאר כשרות", כי אף שאין שם מזבח לזרוק עליו, דהמזבח נפסל, שאר האבנים נשארו כשרות, ובמילא אפשר להכשיר המזבח ע"י חליפת אבן הפגומה. וראה בהנסמן לעיל הערה 11.

(57) כן קורא הרמב"ם, אף דלשון הכתוב שהביא לראי' (ריש הל' ביהב"ח) הוא, "ועשו לי מקדש" (תרומה כה, ח), ובעצמו כותב בכ"מ הלשון, "בית ה)מקדש". וראה לקו"ש ח"ט ע' 143 ואילך; חכ"ד ע' 83 ואילך – ובהנסמן שם.

אשר יבחר ה"⁵⁸, ובכך מדגיש הרמב"ם, כמדובר פעמים רבות⁵⁹, שיעיקר מעלת המקדש היא בהיותו "בית הבחירה", בחירת הקדוש-ברוך-הוא:

ידוע⁶⁰ שבחירה אמיתית היא דוקא כאשר הבחירה של הבוחר היא חפשית – לא מפני מעלה והשיבות שיש בדבר הנבחר, ולא מפני סיבות וטעמים ונטיית כלשהן, המכריחים את הבוחר.

שמכך נובעים שני ענינים:

א) כאשר אדם בוחר בדבר מפני מעלתו וחשיבותו, מובן, שעצמתה של הבחירה היא בהתאם למדת המעלה והחשיבות של הדבר.

אך כאשר הבחירה אינה מפני מעלת הדבר, אלא מפני בחירתו החפשית של הבוחר, הרי היא באופן שאין לו מדה ושיעור, והיא תמידית.

ב) מכך מובן גם שכאשר נוצר פגם בדבר הנבחר – הרי אם בחירת הדבר היא מפני מעלתו, תלויה הבחירה ב"שיעור", עד כמה מקלקל הפגם את מעלת הנבחר. אך אם הבחירה בדבר היא מצד הבוחר, הרי אז אין היא תלויה בגודל הפגם – שהרי, הבחירה לא היתה לפי הדבר הנבחר.

ט. המזבח – בחירה מיוחדת

לפי זה ניתן להבין גם לגבי בית המקדש: כיון שמעלתו העיקרית של הבית היא בהיותו "בית הבחירה", לכן הפגם בבית אינו תלוי ב"שיעור", אלא אפילו "משהו" של חסרון פוגע בעיקר מהותו של בית הבחירה.

ולפי זה יובן גם מדוע ענין זה, שהפגימה היא ב"כל שהוא", מודגשת בעיקר לגבי המזבח, וכאמור לעיל, שהרמב"ם משנה ואינו מציין את השיעור "כדי שתהגור בה הציפורן" כבגמרא, לגבי "אבן אחר שנבנית במזבח", אלא לגבי אבן המיועדת לבנין המזבח,

כי לגבי המזבח⁵⁹ היתה בחירה מיוחדת הן בענין מקומו, כפי שמדגיש הרמב"ם⁶¹, המזבח מקומו מכוון ביותר, ואין משנין אותו ממקומו לעולם⁶², והן בענין המזבח עצמו⁶² כמודגש בפסוק⁶³ "וחה מזבח לעולה לישראל",

וכפי שמביא הרמב"ם בתחילת הלכות בית הבחירה⁶⁴ את שני הפרטים מן הפסוק "זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל" – בחירה מיוחדת ("זה") לגבי המזבח.

(משיחת ש"פ דברים, תשד"ח)

(61) הל' ביהב"ח רפ"ב. – וראה בארוכה לקו"ש ח"ל ע' 68 ואילך.
(62) ראה לקו"ש חכ"ד שם ע' 83 הערה 38*.
(63) דה"א כב, א.
(64) פ"א ה"ג.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד